

W2018/12377

A N T O N P O D B E V Š E K

ČLOVEK Z BOMBAMI

**ZALOŽILA IN IZDALA ŠTEFANIJA RAVNIKAR – PODBEVŠKOVA.
TISK TISKARNE „MERKUR“, TRG.-IND. DELN. DRUŽBE V LJUBLJANI.**

**VSE PRAVICE PRIDRŽANE, POSEBNO PA GLEDE PREVAJANJA.
ALLE RECHTE VORBEHALTEN, BESONDERS DAS DER ÜBERSETZUNG.**

**DROITS DE TRADUCTION ET DE REPRODUCTION RÉSERVÉS POUR TOUS LES PAYS.
COPYRIGHT BY ŠTEFANIJA RAVNIKAR – PODBEVŠKOVA, LJUBLJANA 1925.**

Anton Odberšek

---

1)

V PRAVLJIČNEM GOROVJU — OBSVETLJEVAL GA
 JE RDEČI POLUMESEC, KI SE MI JE ZDEL KAKOR
 ZAKRIVLJENO BODALO, OŠKROPLJENO S KRVJO
 — SEM PEL KAKOR BREZUMEN O SAMEM SEBI,
 ATWOODOVEM PADALU.

(Ob mojem 17. letu.)

21
 14
 39
 38
 17

Ko
 sem
 šel
 v
 obljubljeni
 deželo
 Kanaan,
 se
 mi
 je
 prikazal
 v
 sanjah
 heronsko,
 satansko
 in
 hiensko
 se
 režeč,
 znan
 obraz:

»Kakor
 poješ
 ti
 sredini

Handwritten notes:
 H-2
 H-2
 H-2

117
 zemeljske
 oble,
 poje
 po
 eden
 na
 skrajnem
 severu,
 jugu,
 vzhodu
 in
 zahodu.

Stegnil *Legal*
 je
~~hudič~~ *h/ satan*
 s
 črnim *argun*
 smehom
 polipoveⁿⁱ
 svoje
 rokeⁿⁱ
 po
 meni
 in
 čutil
 sem, *kako sem svet*
 da
 mi
 kakor *svet*
 s *jozefom*
 svedrom
 vrta
 sokolje *čife*
 moje
 oči
 —
 še
 bolj
 mi
 jih
 je
 njegov

klopotačin
 rep.
 Toda
 bilo
 mi
 je
 samo
 ledeno
 mraz.

Jaz,
 ledenik
 v
 Atlantskem
 morju,
 sem
 si
 z
 obrazom
 kakor
 sfinga
 prižgal
 svojo
 plamenico
 ob
 njegovi
 in
 pokrajina
 pred
 menoj
 je
 vzplamtela
 v
 omotni,
 rdeči
 luči,
 v
 kateri
 so
 gomazela
 in
 hodila
 drugo

39

38

Lament

po
drugem
garjasta
človeška
bitja:

0,
**„Kakor
poješ
ti
v
sredini
zemeljske
oble,
poje
po
eden
na
skrajnem
severu,
jugu,
vzhodu
in
zahodu!“**

gil
su
kocmen
in
kadar
voh
padoj
ho
su
khor
brunsko
pel
so
savinu
sbi
Atarrodova
fadola

2) ^{sanitabil} Poučijo dolgi golgi in iskal pirkaseu
Dob. tenke st. 168

3) TITANOVA SERENADA. H/ noč

Osvetlobo masca in roced, ob kateri pa je v njem strastno objeno tobo budlo
 V kostanjevem vrhu je žvrgolet slavček, vsa se je tresla, jaz pa sem si zataknil za klobuk *H/nd*
zpretelo: plisk! Kriost pred nami in na strani! rože rdeče.

»Srčna njena kri lepi na njih in kakor bol so,« mi je rekla, ko so me preklinjale *H/nd*
Švit raselimi listi v kostanjevem vrhu je pol slavček v mesečino, roke drhteče. *H/nd*
inl bi pa rajši v noč.

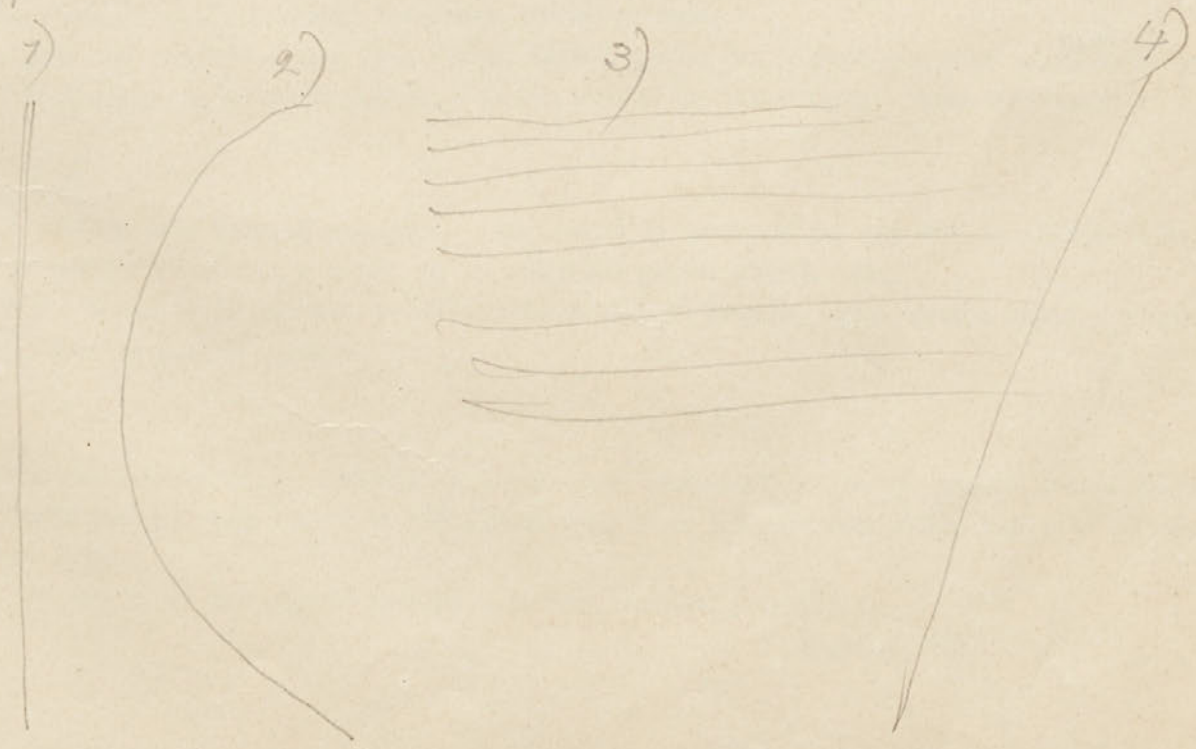
V krvavo mesečino je pel, skrit za zelenimi listi, pa imel bi raje, da v noč. *H/nd*
 »Podnevi sem mrtev,« so zasanjala z gor vame strmeča okna kmetskih koč.

H/nd »Na tej zeleni veji je moja sreča,« ^{se} sem si rekel in pretreslo ^{ga je} me je skoz mozeg *H/nd*
in kosti in kosti.

Iz teme so rastle črne perotnice, silen udar s krili in mislil sem na njene ^{farce} oči. *H/nd*

Mlinska kolesa so škropila in se vrtela enakomerno, valovi so hiteli v daljavo, ^{on ga} in jaz sem *H/nd*
prost od noči, se izgabil je vanjo vriskal v noč.

1914

oblake

Kraus: Weltgericht

OB DNEVU VPOKLICA NA KOLODVORU.

Okoli mrzlih in skoro votlih hrbtenic so se ovile
otroške roke in vpile:

»Oče!«

Otrla so si telesa kakor v megli pot s čela in od nekod so se čuli stroja siki
klopotače. kakor kače

»Bog hoče.«

O roke, ki ste otipavale navzlic dnevu na križ pribito telo in njegovo glavo sklonjeno!

»Izpolnjeno?«

Lokomotiva je vrgla po sebi vihrajočo svojo grivo in očete so spremljale solzne oči
otrok.

»O Bog!«

1914

NA DEŽELI.

(Ob mojem 19. letu.)

sanjam se v klinu cigaret
V grajski krčmi vinjen sedim, kadim egiptovske cigarete in sem vesel kakor vrag, ker se mi reži trnjeva cesta pred menoj; prijel bi polno čašo in jo vrgel s koščenim smehom ob tla!

(Rekli pa bi že zopet gostilniški gostje, če bi videli kakor ogenj plamteče moje oči, da sem blazen!)

Naj se razbije in najoče, kakor se je že tolikokrat, školjkino moje srce, ki mi utriplje kakor prebodeno, kadar se na polju ob bisernih nočeh razgovarjam z ženo belo — objemlje me s svojimi haljastimi rokami, med katerimi se kosa svetla opoteka, da ječi prsni moj koš — ki se ob slovesu zakrohota v pordečela ustna mi bleda in izgine kakor prikazen!

Sam s seboj, praznim rdeče kozarce — razigranemu rastejo mi krila, kakor bi bil kondor, ki plove čez zasnežene gore — in v nikotinskih kolobarjih konju beleu grivo češem.

Ko pride brhka devojka po prazno steklenico — skozi odprta okna vijejo se pavovi kriki, meni sanjaču se zdi, da so njih strahotni vzdihli kakor izlivi trpeče moje duše — *sem naenkrat* za njo v klet lezem in si naenkrat bolno utripajoče sree v naglici otešem.

Objamem jo z blaznostjo plešočih dervišev okoli pasu — hej, ali sem našel brezo vitkolaso, v katere vejah sedi sokol in maha z levo perotjo v levo stran, odkoder se bodo vzdignili jastrebi beli in se v klinu zaleteli v mrežaste stene? — in jo kakor brezumen pritiskam nase.

»Ah, fantič, pusti me vendar — moj Bog, vidim, kako ti gorijo lica, plamte oči in se svetijo orlove tvoje peroti, kakor bi že škarjam nalik rezale solnce — in ne kuštraj mi kakor konju vrancu črne lase!«

Požuga mi s prstom, češ, kako si razigran — jaz hudič bi zavriskal na vso moč in vprašal žolte prepelice v njivi, ki jih skriva trava mojim očem: ali so polna ali prazna gnezda vaša?

»Kaj ne vidiš — včasih si mi govoril, da vidiš samo zmaje, ki bruhajo ognje, drugič zopet o večglavih orlih — da komaj solnce za gorami ugaša?«

»Oj dekle, zame je globoka noč — nekoč in že davno sem obmolknil, če so se zapičili ženski ciklamni pogledi v tenke stene mojega srca, kakor bi bili bodeči trni — in naj sije tudi vame, kakor bi bil drog brzojavni, solncece zlato!«

(Potem, ko me je na moj siloviti mahljaj z mečem, koketno poljubila na

Kajново čelo.)

»Če je tako, sokolče moje, in ker te ljubim, me pa le objemaj — oh, saj res, ti porednež, srčne moje bolečine so ostre in temne kakor koralde ali čipke v bluzi moje gospodične' — in povej, kaj bi rado!«

»Rad bi, da bi se tudi duša tvoja, kakor se zveže trta z vinskim kolom, spojila z mojo neumrjočo. (Naj zdirjajo konji belci kakor puščice z lokov in zaženo vrišč pelikani, ker jih bodo postreljali lovci!)
V telesu mojem bi se oranžna moja kri pomešala s tvojo, po moji vpijočo. (Prižeti si me že hotela nase, ko so se zelene smreke še oblačile v snežene plašče in si jih zapenjale do vratu.)

Kakor volna bi bili, ki jezdi nevidne čeri, golta nočne netopirje, požira kačje pastirje, ki letajo v temi nad vodo, in preprega oblake. (Vztrepetale bi njive, obstal v zraku škrjančkov let in čez gozdove šinile zarje.)
Še vse tesneje bi se objeli, če bi se zapodili v njiju beloglavi orli, ali se sicer vznemirile oči tvoje plahe. (Kaj se me boste bali tudi vi, sanjavi tulipani, na balkonu njenem?)«

»Ah, ti prešerni fantič, skoro čutim, da si se prevrgel v svojem poletu k solncu v njega žarke, zrak in meglo, da še v temi ujameš mene, kačjo pastirico! Hi, hi, hi!«
(Seveda sem se vprašal: Ali hočete že zopet kače nad mojo glavo v obliki jezikov sikati?)

»Ah, pusti me, grdež zviti — ko prideš v druge kraje, boš ljubil pa druga dekleta, v tvoji orglasti duši bodo doneli zanje akordi iz vseh registrov — gosti me kličejo, hočejo piti! (Ali ne slišiš skozi stene? So že pričeli kihati.)«

Že je skoro v gostilniški sobi — iz nje slišim gramofon in videl sem, da se je celo visokorasel bor nad vasjo zasmeljal, in zazdel se mi je v tem kakor lovec — ko sem skočil za njo.

Ves iz sebe ji kradem ~~solnčne~~ poljube — vse moje številne ljubice so mi samo točajke in vendar jaz, ~~leteči~~ zmaj ~~s človeško, plešasto glavo~~, bom sanjal že zopet cele dneve samo o njih in umiral koprnenja — njej drhti lepo in s kričeče pobarvanim predpasnikom opasano telo.

1917

Lovčije narodne

O PRERIJSKEM BIVOLU. (KAKOR SULIČAST TEMPELJ SO NJEGOVI ROGOVI.)

BOL. *H Kpaiz*

Na ~~moje~~ okno trka ptič droban:

»Bela ženka s koso ostro kosi vsak dan.«

»Vsak dan maj v dušo mojo sije.

Kragulji kljujejo srce, ~~bete~~ ženke ni je.«

Ptič droban z jutranjo zarjo odletel je.

~~Dušo~~ ~~mojo~~ ~~so~~ ~~objele~~ ~~sence~~, ~~molk~~ ~~v~~ ~~njej~~ ~~bel~~ ~~je~~.

MOLK.

~~Broze~~ ~~volnene~~ ~~srajčice~~ ~~so~~ ~~slekle~~.

»Kaj je z mojim rožmarinom, dekle?

Ali ga še zalivaš z ~~bolnimi~~ solzami?

~~V~~ ~~noč~~ ~~grabiš~~ ~~temo~~ ~~z~~ ~~vitkimi~~ ~~rokami?~~«

»Ne zalivam ga z ~~bolnimi~~ solzami.

Ne grabim ~~v~~ ~~noč~~ ~~teme~~ ~~z~~ ~~vitkimi~~ ~~rokami~~.

V moje srce bolečine ~~legle~~ so in mraki.

~~Kakor~~ ~~ranjene~~ ~~košute~~ ~~pogledi~~ ~~moji~~ ~~plahi~~.«

V MESEČINI.

se je smacelo
Ko so padli name mraki, sem hitel k svoji ~~tenkolasi~~ ljubici v črn grad.

Z razpuščenimi lasmi je prihitela k oknu, bil na ustnih smeh ji mlad.

V parku, zavitem v noč, vodomet šumljal je in srce mi tolklo bolno.

Vrgla se je koprneča na moje prsi in sem se zagrebel v obleke njene toplo

volno.

NOČ.

Že ptički žvrgolijo in zelena prihaja pomlad.
 Toda zame ne prihaja, kakor tudi bi jo rad.
 Ne sveti mi več sonce, legla tema je na njo že.
 Na njenem vrtu ne klijejo več zame svetle rože.

TANTALINADA.

Vem pa, da bom prišel domov ponoči.
 Ljuba moja, nikar ne tuj, ne joči!

In če bo iz mojih srčnih ran tekla kri,
 Ne vrzi se mi v naročje, mi v njem ne umri!

Ker, dekle moje, samo en trpeč obraz poznaj,
 In na tem, ko telo viselo je na križu, ~~zoh~~ *Hordeu*
 smehljaj!

1917

Traversa

HIMNA O CARJU MAVRIČNIH KAČ.

(Ob solnčnem zatonu k mojemu 21. letu, eden izmed številnih osnutkov za godbo v valovih.)

Peljal sem se na motornem kolesu s hitrostjo splašenih in do krvi pretepenih človeških misli. Bliskoma so zginjale vasi, mesta, gozdovi. Rdeče so bile pokrajine, kakor škrlat:

(Popolnoma nag sem nizko letel v zraku, lahko veslajoč z ogromnimi perotmi, in v meni je rastla želja, da bi se že skoro dvigal med peklom in nebesom.)

Volčjo temo so razsvetljevali bliski in v fati morgani, ki se je naglo skrila za oblake s skoki vrečastega ken-gurujaja, sem zagledal prepade, ki so se vrtali v zemljo kakor lijaki, jezerske gladine, ki so se zdele kakor orjaška, gibljiva zrcala, drevesa z njihovimi vejami kakor človeške roke — v njih vrhovih so gnezdile najrazličnejše opice — velereke z njihovimi pritoki kakor brezprimerne kače z mladiči, puščave kakor velikanske zakurjene peči, vulkane z bruhajočo lavo kakor ognjeni vodometi, slapove, ki so se zdeli kakor vedno se lomeči stekleni svedri, železniške viadukte, ki so bili kakor jezdec v oklepih, kolodvore kakor mravljišča in z njihovimi križastimi tiri kakor brizgalnice, tvornice kakor retorte z epruветami, smodnišnice kakor viseči pizanski stolpi, cirkuška mesta z donebesnimi, ozkimi hišami, ki so se zdele s svojimi okni kakor orglice — pravkar je žvižgal veter po ulicah in jih zavijal v megle.

Tedaj sem se pogledal in z grozo v ~~tesketajočih se kameleonskih očeh~~ sem videl, da so me držale objetega številne mavrične kače — toda jaz sem se dvigal še hitreje, kakor na glavo postavljen zračni vrtinec, njih v čudnem ognju svetlikajoče se meduzje glave z baziliskovimi očmi so se odmikale od mene in ~~predirale~~ s svojimi pogledi kakor meči moje vedno nemirno srce, ki se je zdelo kakor reflektor — temo pred seboj sem videl razsvetljeno, kakor bi imel na prsih pritrjeno električno luč — in že sem jih videl, ko so se s svojimi ~~detastimi~~ zobmi zasekale v moja prsa, ki so se mi zazdela kakor nezaklenjen tabernakel, lomile in zastrup-
ljevale hostije v mojem ciboriju.

(Vztrepetal sem od bolečin, vendar si nisem pokrtil vlažnih svojih oči z rokami.)

In naenkrat sem se videl gorečega, spremenjen čustveno kakor v okamenelo letečo veverico, moji tenki in mehki ženski lasje so plapolali v vetru kakor zastavice, roke in noge, ki so se zdele kakor prebodene, in peroti so bile kakor žive plamenice — in ko sem prijel z gorečimi rokami ostudno belouško, ki mi je stiskala grgrajoče grlo in ki sem jo vrgel v velikem loku od sebe, sem začutil okoli vratu na dolgi verižici visečo srebrno piščalko, dar belih vil rojenic.

(O, tedaj sem vedel, da sem bil nekdam kakor jagnje, ko so bile moje misli kakor v vetru ugašene baklje in sem hotel življenje odvreči kakor plašč z ramen!)

In trepetajoč v svoji notranjščini kakor vitka breza v burji in viharju, sem mrzlično rekel gnusnim kačam: »Dajte mi, okostnjaku, zrcalo, da se vidim!« In odgovorile so mi s smehom, bolnim do blaznosti: »Ti, ki se zdiš duševno antilopa in telesno krastača, poglej v daljo in se boš videl!«

(Mislile so, da bom rekel, da se mi zdi moja s krvjo oškropljena lobanja kakor nebesa, dragoceni kamni v trnjevi kroni okoli glave kakor zvezde, možgani moji kakor oblaki, meso kakor zemlja, žile kakor vodovodi, kosti kakor gore, potne kaplje kakor jezera, lasje kakor drevesa in solze v mojih očeh kakor morja.)

Toda moj hrbet, ki je bil že upognjen kakor koščena palma, se je stegnil kakor zlomljen lok, zagrabil sem kakor v sanjah srebrno piščalko in jo del v drgetajoča usta. Ob žvižganju iz nje, ki je šlo skozi mozeg in kosti, so pričele besneče in leveče se kače s plesom — ovijale so se me, stegovale napihnjene vratove, ki so brodili malo preje po moji krvi, in sikale s svojimi dolgimi, razcepljenimi jeziki. In videl sem pod seboj še v ognjenih plamenih velikanske krokodile, ki so hlatali po meni, mastili se z mojim mesom in z mojimi kostmi — curki moje krvi so padali v makova polja — in sebe, kakor bi bil izstreljen, vedno višje in višje se dvigati. Iz moje glave so pričeli leteti kondorji, orli, sokoli, slavčki, škrljančki in cel roj ptičev. In sem si rekel: »To so moje misli!«

(Zakrile so nebo nad mano.)

In oblaki so se gnetli v svojih ohlapnih oblačilih kakor črede steklih slonov, začeli so udarjati silni gromi in videl sem temo nad seboj na gosto posejano z ognjenimi strelicami.

(Zdelo se je, da se podirajo svetovi. Nekateri ptiči so se pričeli spuščati na zemljo, drugi so leteli v zračne dalje kakor preganjani.)

In že so šli bliski z nazaj zakrivljenimi ostrinami skozi mene, ki sem bil že ves kakor v bengaličnem ognju — kmalu sem se zdel skozi in skozi prestreljen, toda jaz sem še vedno in še hitreje letel in žvižgal na srebrno piščalko, dar belih vil rojenic, in mavrične kače so dvigale meduzje svoje glave in se mi priklanjale. Tedaj sem naenkrat zagledal v svoji levi roki vladarsko žezlo, ki se mi je zdelo kakor papeška palica, prenehal sem z žvižganjem in pričel peti s svojim tenornim glasom.

(Preveč sem se že navadil strupa in hotel sem jemati neprenehoma večje in močnejše doze.)

Kače so se kakor besne zakadile v moja prsa, lizali so me ognjeni jeziki, krokodili hlatali po meni, leteli iz moje glave ptiči, gromi udarjali in vrtali me bliski, jaz, vedno trpeči pevec, pa sem pel kakor še nikoli in z utrinkom zvezde repatice sem spoznal, da ne bom s svojim nebeškim petjem nikdar prenehal.

(Vedel sem, da sem pričel z viharno uvertiro svoje najnovejše opere.)

In zazdel sem se še kakor lok v svojem naglem poletu po zračnih bivakih, ki so se mi zdeli kakor orjaške gosli.

(Vsa narava me je spremljala in vprašal sem se: Kateri kapelnik je še kdaj lepše pričeval?)

Bled kakor angel sem sedel na motornem kolésu, na katerem je bila prižgana acetilenska svetiljka, in ki je drvel kakor blazen vrag skozi dremotno razsvetljeno prestolico, pogreznjeno v nočno spanje.

1918

Slavolok modrijanov

ELEKTRIČNA ŽOGA.

(V mesečni noči v družbi čudežnih rajskih ptic, ki so me obkrožale sedečega v nočni srajci z dolgimi in širokimi rokavi v mojega očeta hiši in pele o meni, ob skalnati obali stoječem, neprekošnjivem morskem svetilniku.)

Štiri razsvetljena okna so vame strmela, ko sem se odpravil iz mesta ^{hot} kakor po tipkah klavirja in sem se oziral v oblačno nebo. In sem si mislil: »O, kdaj ti bom enak, ^{veliki} ^{veliki} ^{veliki} nebeški slikar? Kar zjutraj naslikaš, spreminjaš vsak trenutek, včasih celo naenkrat razkosaš z nožem belo platno, poškropiš ga s curki svoje krvi in pokriješ z viharjem svoje duše.« In že sem slišal odgovor, kakor da govori k meni ^{hot} brneč brzovjavni drog: Kolikokrat si si že stopil na glavo, ali več?

Samo na njo, ponosno in z bičem v rokah, ki najbrž ne bo nikdar vedela, da sem jo ljubil, sem mislil, na njene bele roke, ki me mogoče objemajo v sanjah, njena alabastrna prsa, iz katerih bi bolan pil kakor iz vrča, njene črne lase, o katerih se mi zdi, da segajo do tal, in ki bi me v opojnih nočeh pokrile, da ne bi več videl večno krožečega solnca, njeno vitko telo, ki bi se žejno naslajalo z mojo krvjo, ki je kakor šampanjec in ki bi jo ji ponudil v zlati čaši. Zasovražil pa sem bolj kot kdaj blede ljubico, ki hodi za menoj z opotekajočimi se nogami, da se vrže suženjsko v prah pred menoj in me prosi z objokanimi očmi za ovenel nagelj v moji gumbici. In že sem stal pod gigantskim slavolokom modrijanov od ustvarjenja sveta, ki je še vedno brez strehe, in skušal ^{poslušati} pasti vanje, ki so gledali svojo okolico s plešami na glavah in s čeli, kakor bi gledal globoko brazdaste njive. Stal sem prav na levi strani slavoloka, in ko sem se videl kakor otroka, ki sem že metal mlinske kamene proti nebu, sem se počutil silno nesrečnega. Bilo pa je nekaj nenavadnega, ko sem videl, da mi kameniti pogledi vseh modrijanov pritrjujejo in me pomilovalno ogledujejo.

Odbil sem se od prvega modrijana na levi strani slavoloka,

kakor bi (bil električna žoga),

in

priletel v modrijana na desni strani.

Od tega sem se zopet odbil

in

odletel v modrijana na levi strani

in

odbijal sem se navzgor

vedno v kotu 45°.

In

ko

sem

bil

že

precej

*O ali ne sanjam se
stokrat in danj,
vedno bil živost,
da ni mogoče živost
več
nič več ni klič
star, ali, vse
moj, kaj vedam
slavolok modrijanov se
pomaloma od mene odtraja*

o, ali, vendarle of svetit?
*Navzgor se je od prvega modrijana
do modrijana na desni strani
klo se, hde je vrnal na jzobit*

*Tricoff: kaj jardi fici od desne do
jutri*

v nočni srajci

visoko
v
zraku,
sem
nenadoma
zagledal
korakati
skozi
slavolok
milijonske
množice
bojnih
ljudstev
iz
vseh
delov
sveta,
oboroženih
od
nog
do
glave.

→ *parado,*
ff.
to
halbet
si
prčalo
clavsko
sko
korakati

Šli pa so v presledkih in vlekli so se v neizmerne daljave kakor velikanske, sive kače.

Pravkar je posijal mesec
in
gledal ~~sem~~ nizke, koščene ljudi,
ki so korakali v trinajststopih,

—
zemlja je votlo donela pod njih umerjenimi koraki
in

od neba se odbijalo njihovo orjaško bojno petje.

Spremljale so jih številne vojaške godbe in kadar je prenehala ena, je pričela druga.

(Vseh godb pa je bilo več tisoč.)

Na čelu so jim jezdili ^{general} vojvode na iskrih konjih vrancih

in

z golimi meči v rokah.

Nepregledne so bile vrste tovornih avtomobilov,
na katerih so bile naložene strojnice

z

municijo,
orjaških
topov,

ki so jih vlekli težki konji,

in

ogromnih
tankov,
ki so se pomikali kakor velikanske želve.

Veličastno
sliko
so
slednjič
izpopolnjevale

na
trenskih
vozovih
sedeče
družine

—
žene,
dekleta,
otroci
in
starčki

—
krdela
zrakoplovov,
ki
so
krožila

v
zraku
kakor
velike
ptice
ujede,
in
na
morju
vseh
vrst
bojne
ladje,
torpedni
čolni
i. t. d.
In
sem

se
 vzpenjal
 vedno
 kvišku
 in
 kvišku
 in
 spletal
 mrežo,
 rdečo
 od
 moje
 srčne
 krvi,
 jaz
 mrežopletalec,
 in
 že
 sem
 prišel
 do
 poslednjega
 modrijanov.

Rabeljsko se mi je zasmeljal v pozdrav,
 ko sem se počutil popolnoma svobodnega

—
 nič več se nisem mogel odbijati, kakor bi bil električna žoga,
 temveč potegnil sem k sebi čudodelno lestvo,
 ki sem si jo spletel s svojo krvjo, svetlikajočo se kakor rubin,
 vrgel jo na nevidno steno v zraku
 in
 začel plezati po njej,
 ki je postala trdna, kakor bi bila iz najboljšega pletiva.
 (Pod menoj neskončno brezdno in nad menoj brezmejno nebo.)

»Zame ne živi nobena rožica na svetu, nobena dušica, nobena zvezdica,« sem si zatrjeval z neminljivim peklom v srcu in s slastjo ogledoval britev, s katero sem si hotel prerezati na zapestju bolno utripajoče žile. Takrat sem naenkrat zagledal v daljavi vrsto delavcev z žvižgajočimi in v solncu blestečimi kosami, ki so se vzdigovale, padale, dolge in ostre vratove proti meni namerjene, in se mi bližale. Sedel sem v visoki travi in za svojim hrbtom sem imel v tla zasajen drog z mrežo za metulje. In ko sem imel ta prizor iz svojega mladostnega življenja v najrazličnejših barvah pred očmi, kakor bi gledal v spektrum, sem se vprašal: »Ali sem dovolj močan, da se mi ne bo zvrtilo v glavi, če se ozrem v mračne dežele, ki so že za mano?«

1918-1956

ČAROVNIK IZ PEKLA.

(Sedem dni pred razsulum bivše avstroogrške armade, ob Felli za špansko boleznijo umrlemu tovarišu, enoletnemu prostovoljcu poddesetniku Stanku Starcu.)

Stal sem že proti večeru na ~~prostranem~~ pokopališču in med-
tem ko sem gledal z griča brezizrazno v dolino pod seboj, kjer
se je leno valila reka in so se vrstili predori, vsekani v žive
skale, si mi govoril šepetaje, kakor bi se ne pogovarjal z menoj,
temveč z mrtvimi, spečimi po zanemarjenih grobeh: »Samo eno
misel imam in ta je ~~črna kakor~~ netopir, ki naju obkrožuje.
Meni, ki vidim povsod samo umiranje, se zdi, da ne bom nikoli
prišel iz tega solnčnega kraja, ki je sicer lep, doma pa je
vendar najlepše. Zakaj, odkar ~~sem videl~~ nešteto rumenih
lobanj, suhih skoro kakor puškino kopito, posušene roke in
noge, kakor bi gledal travnate bilke, in sem slišal berača z
gramofonom, se ne morem prepričati, da ne bom izdihnil v
daljni zemlji in me ne bodo na tujem pokopali brez sveč in
duhovnika. O, kaj bo neki naredila moja ~~plavooka~~ ljubica, ki
me ima tako rada, pa bo slišala nekega jesenskega dne, da sem
umrl?« Smejoč ~~se~~ kakor hienda v tvoj trpljenja polni obraz sem
te naenkrate prekinil: »O, kje ste moja detinska leta, ko sem še
spuščal ladjice v potoček in zmaje v zrak, streljal na lok, igral
se razbojnike, lovil metulje in prisluškoval v gozdovih ves
zamaknjen ptičjemu petju? V meni plamte ^{ene} pisani spomini
kakor bakle, goreče v temni noči, pa gledam samega sebe,
kako sem stal vsako leto enkrat pri vrtilnici, ki so jo obkrožale
množice ljudi — doneli so neprestano eni in isti zvoki — več-
krat sem tudi sam zajahal konja ali leva, pa sem se vozil v
vedno enakih krogih. O, kje so še tudi moja zrelejša leta,
ko sem že kot mladenič ~~otvoril~~ sprehajajočo se šolo za
pionirje, vodil tovariše kakor pav svoj rep in jim govoril,
da se vidim poševno stoječega na hribu s piščalko v ustih, pa
da piskam v najviharnejšem slogu, da se podirajo brzojavni
drogovi, hiše ob cesti, zvoniki ~~po mestih?~~ Tvoje zbegane oči
so me gledale vprašujoče, jaz pa sem, resnobno ~~zopet~~ ozirajoč
se proti nizkemu, rdečemu nebu, kjer so se videla čudna
nebeška znamenja, že govoril bolj samemu sebi kot tebi, ki
si bil vedno kakor harfa, kateri je prišlo ubirati mehke strune

H v
L v H odrotar

H akati

L v

H moram gledati kaper skeler
tov, kako jih, da jih kagrefe,
no,

H v

H sam ji tako pri srcu,
H serporodjivo H shujšani
masaditvor L v

H v L v

H o H noci! Gledam se,
H vrtizaku, H ga j obkrožale

H a

H in

H odprl

H v H in

H v H in

H v mesta?

H v

H v tebi:

močnejše orgljanje s kora, ki je izzvenelo v orjaško godbo. Ves omamljen sem dal roke ~~z mrtvaškega~~ obraza in med človeškimi skeleti zagledal njo, ki sem jo oboževal že nekaj dni. In sem pričel kričati v svoji vznemirjenosti, da bi prevpil godbo: »O moja kapitanka, kapitanka!« In me je slišala in se je obrnila s svojim pojočim glasom mirno, dostojanstveno k meni, stoječim pod cerkvenim korom: »Che cosa volete, signore?« Pobegnil sem iz cerkvene ladje na ulico, spustil se v blazen tek proti svojemu stanovanju, preskočil po več stopnic in že planil v svojo sobo, ki se mi je z zdela kakor grobnica, kjer so me pozdravile številne rože z mrtvaškim svojim vonjem, črni zastori, spuščeni do tal — moje zastave, zagrebel svoj beli obraz v posteljne blazine in jokal kakor otrok. In vendar sem jo videl prosečo: »Kje se mudiš, moj najdražji, da ne prideš položiti svoje kodraste glave na moja drhteča, polna prsa in si neusmiljen ne poželiš, da bi me pokrile tvoje roke in noge?« Ti pa si že stal bled kakor stena na pragu in se tresel razburjenja, ker si me naenkrat razumel v mojih zadnjih vzdihljajih, in klical: »O, zdaj vem, da so tvoje kompozicije najbolj rdeče, kadar umiraš!« Zunaj je razsajal vihar, padal dež, udarjal grom, utrinjali se bliski in v vse to se je mešalo divje grmenje topov. Takrat se je tudi zaslilo iz spodnjih častniških prostorov igranje na klavir, razbrdan ženski smeh in krohot, kakor bi se oglašale goneče se krave, pijano moško petje. V svoji peklenski bolesti sem še opazil, da je bila vsa narava kakor orjaška otožna godba, ki se je ovijala kakor rdeč pajčolan nage, koščene plesalke, ki je plesala v popolni temi, ki so jo razsvetljevali topovski streli, sredi milijonskih sovražnih si armad, stoječ z eno kurbirsko svojo nogo v dolini in z drugo v gori, enega najstrastnejših zemeljskih plesov — tango.

In ti postavljam pričujoči spomenik, izsekan iz žive skale in obdelan surovo, ker se mi zdi, da ti bo več povedal kakor izličan in ki govori samo navidezno več o meni kot o tebi, ker jaz vem, če bi še živel in videl svoj spomenik, postavljen od mene, bi presenečen vzkliknil: »To sem vendar jaz, moji duševni boji, vse to sem jaz spaval!« O, tako pa si že takrat, ko sem jaz napol živ korakal po široki cesti med gorami mimo sokolovega mesteca, ležal pokopan na prav istem pokopališču, odkoder sva pred par meseci opazovala oblake, v katerih sva gledala konjenico, ki je šla kakor vihar. Vlekli smo se v daljavo, kakor čreda preganjanih volkov, za nami, kakor se nam je zdelo, sovražnik. Pet noči sem že ležal ob stražnih ognjih, ves garjast sem strmel v nebo — zdelo se je s svojimi meglami prav tako raztrgano in bolno — mimo je drvel tren, topništvo, oklopni avtomobili, korakale so dolge kolone utrujenega vojaštva. Ob cesti so ležali mrtvi konji, med njimi onemogli ljudje, govoreči vse mogoče jezike, nad glavami so brneli zrakoplovi — pravkar se je zaletel pri spuščanju na tla eden izmed njih ob

H/H spacenec

H sobo - grobnica. Vam so me pozdravile

vsak dan dolgo
H sobo - grobnica. Vam so me pozdravile številne rože z mrtvaškim svojim vonjem, črni zastori, spuščeni do tal — moje zastave, zagrebel svoj beli obraz v posteljne blazine in jokal kakor otrok. In vendar sem jo videl prosečo: »Kje se mudiš, moj najdražji, da ne prideš položiti svoje kodraste glave na moja drhteča, polna prsa in si neusmiljen ne poželiš, da bi me pokrile tvoje roke in noge?« Ti pa si že stal bled kakor stena na pragu in se tresel razburjenja, ker si me naenkrat razumel v mojih zadnjih vzdihljajih, in klical: »O, zdaj vem, da so tvoje kompozicije najbolj rdeče, kadar umiraš!« Zunaj je razsajal vihar, padal dež, udarjal grom, utrinjali se bliski in v vse to se je mešalo divje grmenje topov. Takrat se je tudi zaslilo iz spodnjih častniških prostorov igranje na klavir, razbrdan ženski smeh in krohot, kakor bi se oglašale goneče se krave, pijano moško petje. V svoji peklenski bolesti sem še opazil, da je bila vsa narava kakor orjaška otožna godba, ki se je ovijala kakor rdeč pajčolan nage, koščene plesalke, ki je plesala v popolni temi, ki so jo razsvetljevali topovski streli, sredi milijonskih sovražnih si armad, stoječ z eno kurbirsko svojo nogo v dolini in z drugo v gori, enega najstrastnejših zemeljskih plesov — tango.

Ld Lelele

H/H od H/H kija

H/H od H/H kija

H/H od H/H kija

H/H od H/H kija
Korala nage, koščene plesalke, ki je plesala v popolni temi, ki so jo razsvetljevali topovski streli, sredi milijonskih sovražnih si armad, stoječ z eno kurbirsko svojo nogo v dolini in z drugo v gori, enega najstrastnejših zemeljskih plesov — tango.

La H letala

blo

H/H od H/H kija

bližnje drevo in pričel ^{Llo} goreti s tako bliskovito naglico, da smo našli že samo ogrodje in sežgano letalčevo truplo, ko smo prihiteli k njemu — na naši levi strani pa so hiteli proti državni meji dolgi vlaki, pri katerih so bile še strehe zasedene od bežečega vojaštva. Videli smo jih, kako so pri predorih trumoma padali na tla in je šel vlak čez nje, železno in zategnjeno žvižgajoč. In sem za trenutek pomislil, kaj bi bilo, če bi tudi jaz, ki tako besno sovražim samega sebe in ki sem predstavnik naroda, katerega svobodoljubni bratje prebivajo v največji državi na svetu, prav tako ~~bedno~~ poginil! Saj ne ve še nobeden, da sem, noseč v svojih nemirnih prsah načrte za več sto let, prehodna točka, skozi katero bodo morali vsi tisti, ki letajo po zraku in hočejo biti silni. Karabinko na hrbtu, sem korakal v prvi bataljonski vrsti — imeli smo v sredi trobentača, ki nas je spremljal — vsi drugi smo pa prepevali narodne koračnice in tresla se je zemlja pod našimi nogami in donel zrak od naših popevk. In ko sem med petjem pomislil, kako nas bodo sprejemali zvečer na naši domači zemlji z lampjoni, obsipavali s cvetjem in objemali, sem sklenil, da ~~se bom pomudil tudi na pokopališču, kjer so našli tvoji zemeljski ostanki večni počitek, in kjer naju je zalotil lepega majniškega večera razdivjan vihar, ko bom šel poln ran na razmesarjenem telesu in obdan z nešteti kačami v deželo, kjer citrone cveto, in bom mislil nate, ki ti ni bilo usojeno, da vidiš vstajenje svoje domovine in ne vzklikaš več kakor jaz s svojo lucifersko glavo: »O telo, ječa moje duše!~~

~~ko bom čez leta potoval v Leverno Italijo in si ogledoval nekdanja bojišča,~~

1919-1961.

177 vrst

O, čutili si vedeti, kaj je se veliki jezovi (jo barovna - krutost - moždovka) jo trčalo)

PLESALEC V JEČI.

(Veseljaškemu, samo za motorje vnetemu prijatelju Cirilu Justinu, s katerim sem govoril po telefonu na progi Kranjska gora—S. Vito in ga spoznal kot takega po treh letih.)

O, ali mi je šel

Bilo mi je, kakor bi bil šel mimo sijajno razsvetljenih letoviščnih palač, v katerih svirajo opojne komade in v katerih so dnevno na sporedu maškeradni plesi, ker lomil sem si prste, kakor bi že davno prenehal biti opica in šel sem s podvojeno močjo na delo v svoje motorske delavnice. V tem so se trudoma odprla vrata dobro zapahnjene celice in službujoči četovodja se je zadril nad mano: »Hej, ti črni, nori hudič, vstani, na sprehod boš šel, za pogrebom! Seveda, vedno bi ležal na pričnih in strmel nekam v praznino!« Vstal sem, kakor bi sanjal, in po dolgem hodniku prišel na sveži zrak, ki sem ga začel krepko vdihavati. Bil je lep solnčni popoldan. Stopil sem v vrsto z drugimi jetniki, ki so jim bila lica upadla in suha, da se je zdelo, kakor bi nosili voščene maske, in odkorakali smo v dvostopih proti oddaljeni mrtvašnici. Ko smo prikorakali kakor ~~ovec s~~ *pred vjo je* ~~pastirjem~~ *stojel* na določeno mesto, je stopal opičji nadporočnik od vojaka do vojaka in ko je prišel do mene, se je zadril s svojim opičjim glasom: »Vi osel, kam ste zapravili bluzni gumb? Vi svinja!« In se je vsula nad mano ploha ogorčenih kletvin, nakar je prišel vojni kurat in z njim jokojoča mrličeva mati in hči, ki sta prišpeli z brzovlakom iz glavnega me-

Dotičnemu raznožencu

Zdelo se mi je, da že zopet sedim na siromašnem stolu pri svoji delavni mizi, opazujem z zatisnjenimi očmi svojega bolnega telesa poskakujoče sence na steni in mislim na nizko hišo, v kateri je nastanjen moj generalštab, na mizi pred menoj generalka, načrtana po mojih večletnih izkušnjah, šestila, ravnila, kotomeri, in premišljam o vseh mogočih načinih bodočih bitk. V sredi telefonskih aparatov in brezžične postaje pa se neprestano vprašujem: »Ali naj pomagam steči lenemu mnogonožcu ali tudi ne?« Plinovo svetiljko, visečo pred menoj na pajčevinastem stropu, komaj še vidim, v slajše sanje še zaptopljen po kadečem se plinu in čakajoč, da ugasne ta čudna luč, z njo pa tudi jaz, ki sem pravkar sedel

v glavnem mestu v neki plesni dvorani in v skritem kotu, navidezno omamljen od zavžitega vina, motril damsko kapelo, ki je svirala najopojnejše komade. O, in videl sem plesati napol naga dekleta in fante, žene in može, starke in starce, ki so plesali tesno združeni, kakor bi bili mesečni, zakaj komaj so se dotikali tal z nogami, godba pa je igrala neprenehoma. V zaprtem prostoru, ki so ga medlo razsvetljevale električne žarnice v lampionih, ki so prepregali v najrazličnejših barvah na gosto stene in strop, sem kmalu zavonjal smrad po razpadajočih mrličih, in bilo mi je, kakor bi zašel v javni bordel. Tedaj pa me je že proti jutru nenadoma predramil kričeč strel, iz neposredne bližine, ki sem pravkar opazoval najlepšo izmed damske kapele, prelepo čelistinjo z rdečo rožo v črnih laseh, omamljajočo tudi mene s svojim glasbenim orodjem in s svojim kačjim telesom. Pomel sem si v naglici zlepljene svoje oči in planil k zamreženemu oknu, ki sem ga dosegel s težavo. Nedaleč proč od njega, pri izhodu vojaškega taborišča, je ležal v vrtnih gredah med belimi rožami stražni vojak s prestreljeno glavjo, kri je lila iz razmesarjene lobanje in rdečila tla in cvetlice, oškropljene še z možgani. Poleg njega je ležala na razritih tleh puška, s katero si je obupan končal svoje mlado življenje. Stresel sem se po celem životu, kakor bi šel skozi mene električni tok in držal sem se še dolgo zamreženega okna in videl vojake, ki so med smehom in kletvami zavili okrvavljenega mrliča v raztrgan šotorski plašč in ga odnesli v mrtvašnico, ki je bila vedno polna človeških skeletov.

sta. Mrtvaški spreved se je začel pomikati proti cipresnemu pokopališču, kjer se je vrgla postarna mati pred izkopano jamo in pričela tuliti za svojim edinim sinom kakor volkulja, ki so ji ugrabili mladiča. Njena mlada hči, ki je bila lepa kljub številnim solzam, ki so ji tekale po bledem licu, pa ni mogla prenesti vrtajočega pogleda črne krste, stopila je par korakov v stran in se krčevito jokaje oklenila lesenega spomenika na bližnjem grobu. Stari vojaki, ki so bili že dolgo kakor stroji, so se za trenutek spomnili svojega daljnega rojstnega kraja in svojih domačih, ki pa nič več ne molijo zanje, in videl sem natančno, da so se tudi njihove oči orosile. In ko so začele padati velike in suhe zemeljske grude na krsto, ki je nekaj časa votlo donela, so morali prijeti za roke v solzah se kopajočo mater, da se ni vrgla na krsto, ki se pa že ni več videla. Stal sem nedaleč proč od jame, ki je še vedno imela odprto svoje žrelo, in čutil, da trepetajo v skritem joku razburkana srea skoro vseh pričujočih, kakor bi bili postali njihovi živci najdrobnejše strune. V tem trenutku je pridirjal mimo pokopališča s silnim ropotom tovorni avtomobil, naložen z drvmi, in s svojim drdranjem igraje pretulil presunljivo jokanje matere in hčere. Tudi meni so že silile solze v oči, ko pa sem v naslednjem hipu zaslišal še vojaške trobente glas v avtomobilovi smeri, sem začutil v sebi orjaško silo, ki se je še stopnjevala, in sem si rekel: »O, kako brezbrizno gre življenje svojo določeno pot! Solnce, ki bo v kratkem doseglo obzorje, bo sijalo še vedno naprej, kakor da se ni nič zgodilo!«

Proti večeru je ponehala strašna vročina, ki je ^{plaval} valovala tudi v mojem ozkem prostoru ~~kakor~~ pijana, pozabil sem na trudno ležanje na golih deskah, občutil sem naenkrat silnejše ~~kakor~~ kdaj neznosen glad in žejo, da bi si načel lastne roke in razgrizel žile v njih, ki so mi utripale ~~kakor~~ bolniku. Tedaj mi je tudi prišla na misel daljna primera o meni, resničnem vodometu. Leno sem se povzpел k zamreženemu oknu in opazil jezero, v katerem so plavali prazni čolni, ko pa sem začuden pogledal bolj pozorno, sem spoznal, da sem gledal megle, v tem pa sem že opazil, da zgubljam zavest, ~~toliko~~ trpim duševno in telesno. V naslednjem hipu pa sem nenadoma zagledal in zaslišal na milijone žen, oblečenih črno, ki so ~~s solzami v očeh~~, vročimi ~~kakor~~ goreča lava, ^{mas} zastenj klicale cesarja, ki je ~~sedel~~ ~~kakor~~ orangutan, na zlatem prestolu, obdan od vitkih žen, ki so jim bila telesa prožna ~~kakor~~ vzmeti, in od ~~hienskih~~ ministrov: »General, usmili se nas, umiramo! Vrni nam naše može, naše sinove, naše hčere, v kolikor že niso poginili! Ne daj, da pademo na tla še me onemogle ~~kakor~~ v bližajoci se jeseni orumenelo listje z dreves, in žalostno poginemo!« Z enako, toda še bolj pretresljivo prošnjo so se obračali k njemu ~~sivi~~ starčki, ki so se zdeli s svojimi palicami ~~kakor~~ šepajoči strahovi, in so že mislili, da se nikoli več ne povrnejo v življenje. Cele pokrajine v notranjosti širne države so se zdele ~~kakor~~ mrtve, žene v žalnih oblekah pa so se zvijale v bolestitih krčih ~~kakor~~ jegulje in prosile: »General, usmili se nas, glej goreče in krvave bojne poljane!« Toda dolgo niso v odgovor nič slišale, ko pa so klečeče okoli prestola dvignile solzne svoje oči k njemu, so prebledele, da so bile ~~bele~~ ~~kakor~~ stene, zakaj na prestolu je sedela, ogrnjena z maršalsko uniformo njegovega veličanstva, ~~bela~~ žena in se začela ~~peklensko~~ hihitati. In gorelo je še naprej na vseh koncih in krajih in padali so ~~kakor~~ zrela pšenična polja pod srpom pridnih žanjic celi polki najlepših mož, žen, otrok in starčkov, vsak najmanjši košček zemlje se je zdel ~~kakor~~ skrit vulkan, ki je začel nenadoma bruhati. Velikanski smrtoglavc je razprostrl svoja krila tudi nad notranjost velike države, ~~žene~~ okoli zlatega prestola so bile ~~kakor~~ voščene sveče, ki vrtoglavo ugašajo v burji in viharju, in bolj ~~kakor~~ kdaj sem slišal mozeg in kosti pretresujoči klic: »General, usmili se nas, glej goreče in krvave bojne poljane!« Od nekod sem naenkrat zaslišal ~~violino~~, približevala se je noč s svojo močjo. Začel sem se spominjati svoje brezskrbne mladosti, ki je ~~kakor~~ živá pripovedka. Poslušal sem zamaknjen marsikaterega pastirja, ki je izvabljal svoji piščalki otožne glasove. Včasih, ko sem stal na samotnem hribu in je zahajalo solnce, se mi je zdelo, da vidim v požaru cele pokrajine. Ista primera mi je prišla na misel, če sem se povzpел v stolp in sem videl v plamenih vso svojo okolico, ki se je zdela, da se podvrtana izproža v zrak. Ko sem hodil ob poznih večernih urah v drevorede, kjer se je pošastno začelo zvijati drevje v nenadnem poletnem viharju, sem imel utis, da se ~~razposajeno~~ lovijo drug drugega nočni duhovi. Večkrat sem tudi zašel v bukove gozdove, na posekanem prostoru se je lila skozi odprtino v velikem loku blede mesečina, ki se mi je zdela ~~kakor~~ nebeška harfa, in sem potegnil z roko preko srebrnih strun, da so me omamljali prelepi glasovi do nezavesti. Ko sem gledal prebujajočo se naravo vsak dan od druge strani, bi hotel umreti, toliko razkošja in slasti je bilo v meni. V najneznatnejšem vetriču sem gledal prizore, o katerih se navadnim ljudem ni niti najmanj sanjalo. In skoro ne vem, kdaj je prešla moja govorica v petje, spominjam se pa še dobro, da je bil takrat moj obraz ~~kakor~~ vulkan, oči so metale bliske, ~~kakor~~ bi bile električne luči, moje mišice so se pregibale, ~~kakor~~ bi divjali v meni potresi, izogibal pa sem se ljudi, ~~kakor~~ bi bili gobavci. In ko sem imel ustvarjeno svojo prvo skladbo, sem začel ~~skakati~~ ~~kakor~~ brezumen po svoji sobi, ~~žvižgati~~, ~~smejati~~ se, hoditi po vseh štirih in izpuščati iz ~~svojega~~ grla radostne glasove, ki so bili podobni padu kakega mogočnega slapa, ki si je prav ta čas odprl pot skozi neprebitne pečine, da sta prihitela vsa začudena oče in mati in me povprašujoče ogledovala. Ko sem se učil v zemljepisju imena rek in mest, dežel in narodov, se mi je zdelo, da sem že potoval po teh pokrajinah in bilo je temu davno, zakaj spominjal sem se natančno lege, prebivalstva, klime, flore in favne in še cele kopice drugih znamenitosti, da sem se slednjič že povpraševal: Kdo pa sem jaz?! — In zdelo se mi je še najbolj verjetno, da sem neutrudljiva solnčna ptica, leteča od vzhoda proti zapadu, opazujoča živa in mrtva bitja naše zemeljske oble in vse prisrčno pozdravljajoča. Spominjal sem se, kolikokrat sem se že močan, ~~kakor~~ sem bil, nekdanji nočni sprehajalec, bridko razjokal, da so bile moje roke mokre, ~~kakor~~ bi tudi nanje padla nočna rosa, in sem po cele dneve in noči strmел v daljo, bolan na duši in telesu.

Potem pa sem se zopet počutil močnega, kakor bi bil lev, kragulji pa so neprestano klujuvali na meni, ki sem se zdel še vedno priklenjen. Sanjal pa sem ponoči tako opojno, da sem se prebudil ob zori kakor iz nezavesti in vsaka moja bohotna misel je bila kakor v temni noči kakega ozkega in nebotičnega stolpa žirafina glava z žarečimi reflektorji. Na svojih jutranjih izprehodih sem se zazdel še kakor električni kolovrat, ko sem gledal tvorniške dimnike, iz katerih so se spuščali proti nebu oblaki zadušljivega plina, leno valečo se reko, ki se je odevala z meglami, in ob njej stoječe številne mline. Z drgetanjem po vsem telesu pa sem mislil na dejstvo, da opevam z vsako najmanjšo mislijo samega sebe. Srečaval sem različne otroke in že mi je šinilo v glavo: To sem jaz! — In prihajali so mi naproti starčki, ki so se šli sprehajati, žene, ki so nosile na glavi v bližnje mesto mleko v pisanih jerbasih, možje, ki so odhajali na delo na najrazličnejše strani, in vedno mi je nekaj reklo: To sem jaz! — In ko sem gledal hiše pred seboj, reko, polja, škrjančka nad poljem, travnike, gozdove, ki so se ob parobkih šibili pod težo gavranov, gore, in opazoval vso svojo okolico v jutranji zarji, mi je zopet nekaj reklo: To sem jaz! — Ob takih prilikah sem bil pijan lastnih misli, ki so se bliskoma vzpenjale k oblakom kakor izstreljene puščice in letele k tlom kakor na hitri vožnji brzojavne žice ob železniškem tiru. Najlepše pa sem pel v cerkvi, ki se je dvigala proti nebu kakor velikanska skupina kristalov in klicala: »Kvišku srca, zlasti še vi, ki letate po zraku!« V njeni očarljivi notranjosti so goreli lestenci, mrgolelo vse polno najraznovrstnejših ljudi, jaz pa sem stal v kaki stranski ladji in mislil na oni daljni čas, ko bodo stopali ~~po končanem mašnem opravilu~~ pridigarji na prižnico in bodo prebirali ljudem moje kompozicije, namesto evangelijev. Petje s kora, ki se mi je zdelo kakor angelsko, je že davno obmolknilo, zato pa sem jaz še vedno slišal nevidno godbo in prisostvoval kot mladič veličastnemu koncertu svetovnih komponistov, ki jih nisem poznal niti po imenih. In ko sem šel domov mimo kavarne, v kateri so pravkar igrali biliard trije moški, sem nehote začel misliti na naše glavno mesto, kjer sedijo v kavarnah pri različnih časopisih blede ljudje z ~~ogromnimi~~ lasmi in ~~velikimi~~ kravatami. Ali naj še pristavim, da sem začel odkritosrčno pomilovati vse predstavljene in še neznane postajenačelnike, z njimi pa tudi vse mogoče ~~človeške zmaje~~, sedeče po knjižnicah, kjer sem jih tolikokrat videl? In že zopet sem hodil slednji večer po široki državni cesti na nočne izprehode proti bajkepolnim goram, marsikaterikrat pa sem se zazdel, da sem obseden od božjega, še večkrat pa hudobnega duha. O, in kolikokrat se mi je prevabljivo zahotelo, globoko zatopljenemu v samega sebe, da bi splezal na bližnji brzojavni drog, stopil na žico in se brez vsakega droga, ki bi mi uravnaval ravnotežje, spustil v blazen tek, da bi obmolknili, kakor bi odrezal, zapozneli pivci, prihajajoči iz veselih krčem, in na ves glas vriskajoči, strahoma se prekrizavali in bi jim vstajali lasje v nenavadnem strahu, ko bi me videli dirjajočega po žicah in pojočega o ljudeh, ki sploh ne živijo na tej zemlji, temveč se od zore do mraka in še v spanju mude na potovanju okoli nebeških zvezd! Ko pa bi prišli domov, bi pripovedovali, tresoči se po vsem telesu, o pojoči prikazni; družina, ki bi se vzbudila, pa bi se neverno smejala njihovim pripovedim. Še večkrat pa mi je prišlo na misel, da bi se spustil v nočni zrak kakor kakšna nenavadna ptica, samo bal sem se, da se zavem v nebotičnih višavah in pričnem padati kakor blisk v brezdna pod seboj. + Iz mojih opojnih sanj me je predramilo za hip samo trobentanje, ki je klicalo izven taborišča mudeče se vojake k počitku. Violinista že davno nisem več slišal, bilo mi je, kakor bi gledal neizmerne bojne poljane, pokrite s trupli ljudi in živali, čez nje pa se podijo na spenjenih konjih nočni duhovi in izginjajo nekje v daljavi. V tem se mi je zazdelo, da leži poleg mene na golih deskah nekak mož v črnem plašču, ki se je pa v svoji notranjosti rdeče zasvetil, kadar se je premaknil, ~~kakor ležeča mačka~~. Pomirjeval sem samega sebe, da še vedno sanjam, toda ko sem stegnil svoje roke v smeri proti njegovi glavi, sem opazil, da se mu svetijo oči kakor žareče oglje in da ne sanjam. In je spregovoril s porogljivim svojim glasom, ki mi je šel skozi desno stran kakor dolg in oster meč iz najboljšega jekla: »Ali veš, ti večni in sveti popotnik, ki te je vrgla zemlja iz svojega naročja začetkom dvajsetega stoletja, v dobi najstrašnejših svetovnih vojn, kar jih je kdaj videlo človeštvo od ustvarjenja sveta, da ne boš čez leto dni nič več slišal trobentača?!« In je še rekel: »Ti, ki se zdiš ~~kakor~~ zvezda stalnica, ki je še niso zapazili ljudje, ali te nič ne pretrese žalostno dejstvo, da te bodo šele takrat spoznali, kadar ne bodo več videli tvojega telesnega obraza? In ali še nisi nikoli izrekel pobožne želje, da bi se nikoli ne rodil, ker čim dalje

44
44
88
24
112
142

254

živimo, tem bolj se bojimo, da so nebesa zadnje in največje razočaranje?!« In se je smejal, da so mu šklepetali volčji zobje in tresla se mu je kozja brada, kakor da bo padel v nezavest od neskončnega veselja nad mojimi bolečinami. Jaz pa sem se povpraševal kolikor mogoče mirno: Ali res spim skupaj s hudičem, poslanim mi v skušnjavo od njega, najvišjega?! O, da bi imel jetnik vžigalice in bi razločno videl! — Tenke stene, ki so bile poslikane in popisane od jetnikov, so mi vzbudile utis nekakega omrežja in ječa se mi je zazdela kakor menažerija, ker so bile polne vse celice in sem bil od mraza, ki je nastopal slednjo noč, zvit v klopčič kakor kača klopotača. In sem bil zatopljen v številne najopojnejše misli — zdele so se mi kakor v kolobarjih se vrteče junijske kresnice — ki so mi puščale nelepe sledove na mojem obrazu, ob zori pa si še nisem bil na jasnem sam s seboj in vedel sem, da se bom iskal vse svoje življenje. Ko so prišli zjutraj vojaki od straže v celico, sem hodil kakor duh po odprtem hodniku in bilo me je groza samega sebe, strašnega anarhista. Moje oči brez dna, ki že davno niso več solz poznale, so se svetile kakor fosfor in ko sem zagledal v razbitem steklu v nekem zamreženem oknu na koncu hodnika svojo visoko in blede postavo, zavito v umazane vojaške cunje, sem še tudi vedel, da sem postal čez noč tigrsko navdahnjena bela žena in to bolj zase kot pa za druge. In ko sem stal pri tem oknu, sem se zazdel še kakor neustrašen lev, ki se pripravlja na naskok, in rekel sem si v trajnem nemiru, zakaj rodila me je ženska: Dan za dnem se rodi na milijone ljudi, obsojenih v večno trpljenje in umiranje, dan za dnem jih tudi na milijone umrje, tonejo v pozabljenje. Koncem tega stoletja bodo glodali tudi mene črvi, spreminjal se bom v prah in pepel. — In moj glas se je tresel v prečudnih valovih, ko sem tulil kakor slon, ki dirja iz območja prihajajočih puščavskih vetrov, da so me prestrašeno zrle tope vojaške straže: Jaz, ki sem že kost in koža, ne bom umrl! Kdo je občutljivejši od mene in kdo je večji daljnovidec? Presilno je v meni brezmejno sovraštvo do vsega obstoječega in prevelika neskončna blaznost ustvarjati, o, ustvarjati iz nič!

(Ko sem prenehal trepetati v svoji notranjosti, sem se pričel sukati nediplomirani inženir po svoji zvezdarni, ki sem jo zidal v obliki ogromnega daljnogleda, ob gradnji katerega sem bil trdno prepričan, da sem nehal živeti, ker sem se mudil v pokrajinah, ki jih še ni videlo nobeno človeško oko in sem ves vztrepetal, ko sem zagledal nevidnega klavirskega virtuozu, obdanega z angelskim zborom.)

nebošča Pa
stabi

nove runde cete in novi ovrtdja

1919

254 vrst

